

Statige Styrax

Alle *Styrax* zijn bladverliezende kleine struiken tot grote bomen

De soorten van het geslacht *Styrax* behoren tot de meest uitbundig bloeiende kleine bomen die we kennen. En hoewel de populariteit gelukkig groeit, worden de meeste soorten en cultivars nog niet algemeen toegepast. Toegegeven, het zijn niet de gemakkelijkste planten in de teeltfase, wat ze relatief duur maakt. Daar staat tegenover dat een *Styrax* een statige, zeer rijkbloeiende boom is. Een bloeiende *Styrax* kan niet worden genegeerd.

Auteur: Ronald Houtman

In de Bijbel wordt geschreven over bomen met welriekende, druipende hars, storax. Het heeft geleid tot de Nederlandse naam storaxboom voor *Styrax*. Lange tijd werd aangenomen dat dit de hars was van *Styrax officinalis*. Recent onderzoek heeft echter uitgewezen dat storax de hars blijkt te zijn van *Liquidambar orientalis*, een amberboomsoort die in het Midden-Oosten voorkomt.

Styrax behoort tot de *Styracaceae*. Van de elf geslachten zijn, naast *Styrax*, alleen *Halesia* en *Pterostyrax* redelijk bekend in cultuur. Soorten van de overige acht geslachten zijn (zeer) zeldzaam in cultuur of worden helemaal niet gekweekt. Er zijn ongeveer 130 soorten *Styrax*,

Styrax hemsleyanus

Styrax japonicus 'Fragrant Fountain'

die van nature voorkomen in Noord- en Zuid Amerika, Zuidoost Europa en Azië. Ondanks het aanzienlijke aantal *Styrax*-soorten is slechts een klein deel hiervan in cultuur. De belangrijkste soort is *Styrax japonicus*. Andere aanbevelenswaardige soorten, maar op (veel) beperktere schaal in cultuur, zijn *S. americanus*, *S. hemsleyanus*, *S. obassia* en *S. officinalis*.

Kenmerken

Alle *Styrax* zijn bladverliezende kleine struiken tot grote bomen, maar de hier genoemde vier soorten zijn struiken tot middelgrote bomen met een uiteindelijke hoogte tussen 2 en 15 m. De bladeren zijn enkelvoudig en staan verspreid op de twijgen. Bij *Styrax hemsleyanus* en *S. obassia* staan de onderste twee bladeren van iedere scheut steeds min of meer tegenover elkaar. Opvallend bij *S. obassia* is dat de voet van de bladsteel de eronder liggende knop geheel bedekt. De bloemen verschijnen in trossen, bundels of zijn alleenstaand. Ze zijn klokvormig en vrijwel altijd wit; alleen enkele cultivars van *S. japonicus* hebben roze bloemen.

De bloemen geuren sterk en aangenaam. Ze worden goed door bijen en hommels bevolgen. De vruchtjes zijn ronde tot eivormige steenvruchtjes (*S. hemsleyanus*, *S. obassia* en *S. officinalis*) of openspringende, ronde tot eivormige, droge doosvruchtjes (*S. americanus* en *S. japonicus*).

Styrax americanus

Deze middelgrote tot grote struik komt van nature voor in het Zuidoosten van de Verenigde Staten, waar de plant groeit in vochtige, zandige of venige grond op rivieroever, beboste hellingen en in moerassen. De struik wordt maximaal 5 m hoog, maar groeit langzaam en blijft meestal lager. De planten hebben een vrij open structuur en de takken dragen lichtgroene bladeren. In juni openen de bloemen. De klokvormige, hangende bloemen zijn tot 3,5 cm groot. De toppen van de bloemblaadjes zijn teruggeslagen, wat de witte bloemen een opvallend sierlijk uiterlijk geeft en waardoor de zachtgele meeldraden goed zichtbaar zijn. De plant is voldoende winterhard, maar houdt van een vochtige, warme standplaats om goed te groeien en te bloeien.

Styrax hemsleyanus

Deze kleine boom heeft een ronde kroon en wordt 5-8 m hoog en breed. De bladeren van deze soort zijn met een lengte tot 12 cm opvallend groot, in verhouding tot de bladeren van de meeste andere soorten. De witte bloemen verschijnen in tot 15 cm lange trossen. Ze zijn breed klokvormig, waardoor de gele meeldraden in het hart goed te zien zijn. *Styrax hemsleyanus* groeit het beste op een vochthoudende, diep doorwortelbare grond. De plant is niet goed windbestendig en moet bij voorkeur worden geplant op een beschutte, vrij warme plaats. In Ierland en Zuid-Engeland, waar het klimaat iets milder is, kan *S. hemsleyanus* ruim 10 m hoog worden. Deze mooie soort komt van nature voor in Centraal-China en is voldoende winterhard gebleken in ons land. *S. hemsleyanus* blijkt relatief gemakkelijk tot een boom te kweken, wat perspectief biedt voor deze mooie soort.

Styrax japonicus

Veruit de bekendste en meest gekweekte soort is zonder twijfel *Styrax japonicus*. Van een forse struik zal *S. japonicus* uitgroeien tot een kleine boom van maximaal 10 m hoogte. Het is een regelmatig groeiende plant met een breed piramidale habitus en min of meer horizontaal

Styrax japonicus Benibana Group

Een wat onbekendere cultivar is 'Wespelaar'

afstaande, enigszins waaivormig vertakte takken. De middengroene tot donkergroene bladeren kleuren in de herfst gewoonlijk geel. De herfstkleuren zijn niet uitgesproken spectaculair, maar toch wel de moeite van het vermelden waard. De klokvormige bloemen verschijnen in juni. De okselstandige bloemen hangen alleenstaand of in paren en de eindstandige bloemen hangen in paren of korte trosjes. De bloemen zijn zuiverwit en de diepgele meeldraden hangen als klepeltjes in het midden van iedere bloem bij elkaar.

Styrax japonicus komt, ondanks de naam, niet alleen in Japan voor, maar in een zeer groot gebied in Azië. Het verspreidingsgebied strekt zich uit van het noorden van de Filipijnen in het oosten, via Japan, Zuid-Korea, en China tot in Myanmar in het westen, en zuidelijk tot in Vietnam en Laos. Het is dus logisch dat er, op basis van natuurlijke herkomsten, variatie in uiterlijk tussen verschillende klonen kan zijn. 'Op papier' zijn er zo'n 40 cultivars van *S. japonicus*, maar het merendeel hiervan wordt niet of slechts op zeer kleine schaal gekweekt. Er is dus

slechts een handvol cultivars die op redelijke schaal worden gekweekt, hoewel de beschikbaarheid ook van deze cultivars jaarlijks sterk kan wisselen.

Witte bloemen

De Amerikaanse cultivar 'Crystal' ontstond uit zaad dat in Zuid-Korea in de natuur werd verzameld. Het is een breed opgaand groeiende, kleine boom, die waarschijnlijk zo'n 6 m hoog wordt. De zijtakken hangen naar beneden, waardoor de groeiwijze treurend is. De bladeren van 'Crystal' zijn donkergroen en de witte bloemen, die groene kelkjes hebben, steken hier goed bij af.

Ook 'Fragrant Fountain' is een treurvorm, waarvan de harttak opgaand is en de zijtakken sterk afhangen. De plant groeit niet erg sterk en is vrij dicht vertakt, waardoor deze compact oogt. Uiteindelijk wordt 'Fragrant Fountain' ruim 2 m hoog. Net als bij 'Crystal' zijn de bloemen wit met groene kelkjes en vallen ze goed op tegen de achtergrond van het donkergroene blad. Er zijn verschillende klonen van *S. japonicus* met in sterke of minder sterke mate afhanginge takken in omloop. Voorheen werden deze beschouwd als cultivar ('Pendula'), maar het gaat hier om planten die ook in de natuur in Japan voorkomen. Het is dus een natuurlijke variëteit, die *S. japonicus* f. *pendulus* heet. Hoewel de planten karakteristiek zijn qua groeiwijze, zitten de bloemen vaak tussen het loof verstopt, waardoor ze minder goed zichtbaar zijn.

Uit de opgaand groeiende *Styrax* werd een goede selectie gemaakt door Chr. van der Wurff uit Heeze. Hij noemde deze 'June Snow'. In tegenstelling tot de typische *S. japonicus* groeien de zijtakken van 'June Snow' niet min of meer horizontaal afstaand van de harttak, maar in een hoek schuin omhoog. Hierdoor heeft 'June Snow' een beduidend smallere kroon dan andere cultivars. Uiteindelijk krijgt 'June Snow' een smal piramidale kroon tot ruim 8 m hoog. De boom bloeit zeer rijk met zuiverwitte bloemen met lichtgroene kelkjes. Doordat de takken schuin omhoog groeien, zijn de bloemen zeer goed te zien.

Roze bloemen

Vanuit Japan werden in het verleden *S. japonica* met roze bloemen ingevoerd. Oorspronkelijk kregen deze planten de cultivarnaam 'Benibana'. Maar later bleek dat 'benibana' Japans is voor 'rode bloem'. De planten onder deze naam in de kwekerijen bleken ook onderling te verschillen. Logisch, het waren oorspronkelijk zaailingen en dus variabel. Inmiddels is Benibana geen cultivarnaam meer en spreken we van de Benibana Group.

Eén van de roze bloeiende zaailingen werd in Japan voorzien van een cultivarnaam en kwam via de Verenigde Staten naar Nederland. 'Pink Chimes' vormt een kleine boom die 4-7 m hoog wordt, met een brede, later afgeplatte kroon. De twijgen hebben de neiging iets naar beneden te hangen, wat de kroonvorm verklaart. De bladeren zijn donkergroen. Het is een rijkbloeiende cultivar, waarvan de bloemen lichtroze zijn en iets donkerder aan de basis van de bloemblaadjes.

Donker blad

Niet alleen in bloemkleur is er variatie in *Styrax japonicus*, ook in bladkleur. Twee donkerbladige cultivars zijn op kleine schaal in cultuur. De beste boomvormige cultivar met donker blad is 'Purple Dress'. De bladeren van deze opgaand groeiende plant zijn bij uitlopen paarsbruin. Naarmate de zomer vordert, kleuren de bladeren steeds groener. De bloemen zijn wit, met bruine kelkjes. Ook de vruchten van 'Purple Dress' vallen vrij goed op. Ze zijn grijsig behaard en lijken op kleine druppeltjes die tussen het – dan zeer donkergroene – blad hangen. Dat het blad veel intenser van kleur kan zijn, bewijst 'Evening Light'. Bij uitlopen is het blad glanzend donker paarsbruin, terwijl de jonge twijgen roodachtig zijn. Deze bladkleur houdt

de plant lange tijd in het seizoen en pas in de loop van de zomer kleurt het groener. Het is geen sterke groeier en de plant behoudt gewoonlijk een struikvorm. De bloemen zijn wit, soms met een vleugje roze. De kelkjes zijn roodbruin. Net als bij 'Purple Dress' steken de bloemen goed af tegen de donkere bladeren.

Buitenbeentje

Een wat onbekendere cultivar is 'Wespelaar'. Deze fors groeiende kleine boom werd naar het gelijknamige arboretum in België genoemd. Het is een in meerdere opzichten opvallende cultivar. De bladeren zijn bij uitlopen groen, maar kleuren gedurende het voorjaar en de zomer uiteindelijk bruinpurper. De bloemen zijn in knop lichtroze en verbloeien na openen wit. 'Wespelaar' is wellicht een hybride tussen *Styrax japonicus* en *S. hemsleyanus* en ook in dat opzicht dus een buitenbeentje. Het is in ieder geval een plant die best meer gekweekt mag worden; met zijn goede groei en aparte sierwaarde is het zeker een aanwinst in het assortiment *Styrax*.

Styrax obassia

Deze Aziatische soort komt voor in een brede zone die zich uitstrekt van het noordelijkste

eiland van Japan, Hokkaido, via de beide Korea's tot in Zuidoost-China. *S. obassia* is de soort met de grootste bladeren van de bij ons winterharde *Styrax*-soorten. De breed ovale tot vrijwel ronde bladeren zijn tot 17 cm lang en soms bijna net zo breed. Ook opvallend is dat de bladsteel aan de voet is verbreed en de gehele bladknop eronder omsluit. De bloemen verschijnen in tot 18 cm lange, eindstandige trossen. Ze zijn wit tot soms iets roze getint en doordat de klokvormige bloemen goed wijd openen, zijn de gele meeldraden goed zichtbaar.

Styrax obassia groeit het beste op een vochtige, maar goed doorlatende bodem. Het is een van de mooiste *Styrax*-soorten, maar hij heeft wel ruimte nodig. Het is namelijk ook een van de grootste *Styrax*-soorten die bij ons kunnen groeien. De boom vormt een ronde kroon en kan uiteindelijk 15 m hoog en breed worden.

Styrax officinalis

Deze soort komt oorspronkelijk uit het oostelijk deel van het Middellandse Zeegebied, vanaf Italië oostelijk tot in Turkije. Dit verklaart meteen dat de plant tijdens strenge kou en langdurige koude periodes beschermd moet worden. De planten moeten goed afrijpen in de herfst en bij voorkeur op een beschutte plaats worden geplant.

Styrax officinalis vormt een middelgrote struik tot kleine boom tussen 2 en 7 m. Opvallend aan het blad is dat het aan de onderzijde dicht grijs-wit behaard is. De klokvormige bloemen zijn wit en verschijnen in korte trossen.

Toepassing

Styrax groeit het best in voedzame, goed gedraineerde, neutrale tot licht zure grond. De grond moet diep doorwortelbaar zijn; de planten zijn gevoelig voor storende lagen in de bodem. Alle soorten en cultivars kunnen slecht tegen koude, drogende (oosten)wind. *S. japonicus* is hier het minst gevoelig voor, maar ook deze bomen en struiken kunnen lijden tijdens langdurige blootstelling hieraan. Maar vooral voor de andere soorten geldt dat enige beschutting – zowel in de teeltfase als daarna – wenselijk is.

De struikvormig groeiende *Styrax* kunnen goed worden toegepast in kleine groepen of als solitair. De bloeitijd (juni) is kort en duurt slechts enkele weken. Maar de bloei is overdadig en de bloemen worden zeer goed door insecten (bijen en hommels) bevrogen. Cultivars met andere bladkleuren of treurvormen hebben ook na de bloei nog sierwaarde.

De boomvormige *Styrax* vormen statige kleine bomen. De bloei is niet anders dan bij de struikvormige soorten en cultivars, maar bij de boomvormige *Styrax* is minder variatie in bloem- en bladkleuren. Wel hebben de verschillende soorten en cultivars onderling verschillende groeiwijzen, die variëren van smal piramidale kronen tot ronde, iets afgeplatte kronen. Het zijn bomen die bij voorkeur in tuinen en parken worden toegepast. Maar als laanboom biedt *S. japonicus* 'June Snow' wellicht ook perspectief. Indien als laanboom toegepast: let op de bodemeisen en plant 'June Snow' bij voorkeur in groenstroken. *Styrax* verdraagt verharding slecht.

Geef de bomen de eerste jaren na aanplant de tijd om zich vast te zetten en de groei op gang te brengen. Je zult daarna worden beloond met fraaie, rijkbloeiende bomen.

Styrax obassia

